

Позиція UAnimals щодо законопроекту №15431 «Про мисливське господарство, полювання та стале використання мисливських тварин»

Дана позиція включає окремі тези із аналітичної записки експертів Всесвітнього фонду природи WWF-Україна.

Законопроект № 15431 «Про мисливське господарство, полювання та стале використання мисливських тварин» **не може бути підтриманий у чинній редакції та має бути відкликаний ініціаторами законопроекту.**

Правове регулювання у цій сфері має насамперед гарантувати збереження біорізноманіття, підтримання стійкості екосистем і довгострокової життєздатності популяцій диких тварин.

Воно також має враховувати цінність життя кожної тварини та ґрунтуватися на принципах гуманного поводження з тваринами і мінімізації їх невинуватених страждань.

Основні причини відкликати законопроект:

1. Маніпуляція деклараціями. Законопроект декларує принципи сталого використання та збереження біорізноманіття, проте це не підкріплено належними механізмами охорони видів, незалежним науковим контролем й запобіганням конфлікту інтересів.

Зокрема, законопроект містить положення, що суперечать Закону України «Про Червону книгу України», Закону України «Про тваринний світ», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а також євроінтеграційним та міжнародним зобов'язанням України, зокрема Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернській конвенції), а також не враховують дані про природоохоронний статус та вимоги щодо охорони видів, занесених до Червоного списку МСОП (IUCN Red List).

2. Загроза для Червонокнижних тварин. Законопроект допускає включення до переліку «мисливських» видів диких тварин, що охороняються Червоною книгою України та міжнародними природоохоронними угодами.

Є неприпустимим, що стаття 6, статті 24 і 27, а також пункт 6 частини першої розділу VIII «Перехідні положення» законопроекту передбачають включення до переліку мисливських тварин видів, які перебувають під державною або міжнародною охороною, а в окремих випадках визначають можливість і строки їх добування.

Зокрема, до переліку внесено п'ять видів, занесених до списків Червоної книги України: рись євразійську (*Lynx lynx*), видру (*Lutra lutra*), бабака степового (*Marmota bobak*), лося європейського (*Alces alces*) та казарку червоноголоу (*Branta ruficollis*).

Законопроект також відносить до переліку мисливських низку видів птахів, які мають різний природоохоронний статус на глобальному та європейському рівнях і перебувають під охороною міжнародних та європейських природоохоронних актів. До них, зокрема, належать: деркач (*Crex crex*), попелюх / чернь червоноголова (*Aythya ferina*), турпан (*Melanitta fusca*), морянка (*Clangula hyemalis*), грицик малий (*Limosa lapponica*), горлиця звичайна (*Streptopelia turtur*). Для окремих із цих видів Червоний список МСОП (IUCN Red List) фіксує несприятливий природоохоронний статус («вразливий» (популяція якого стрімко скорочується) або тенденцію до скорочення чисельності («найменший ризик»), тоді як на європейському рівні вони охороняються спеціальними режимами відповідно до Бернської конвенції (відповідно до додатка II, який передбачає сувору заборону на полювання, або додатка III²).

3. Скасування сезону тиші. Законопроект створює ризики для охорони диких тварин у періоди розмноження та сезону тиші. Полювання в цей період може спричиняти турбування не лише цільових видів, а й інших тварин, які народжують, вигодовують або охороняють потомство.

Законопроект передбачає строки полювання на самців козулі з 1 травня до грудня включно. Такий період частково збігається із сезоном тиші, який відповідно до статті 39 Закону України «Про тваринний світ» триває з 1 квітня до 15 червня та передбачає обмеження шуму й інших джерел неспокою в місцях масового розмноження диких тварин. Хоча на період дії воєнного стану [дію відповідних положень статті 39 тимчасово зупинено](#), це не скасовує необхідності враховувати біологічні періоди розмноження, народження та вирощування потомства під час визначених строків полювання.

Окремим ризиком є встановлення пунктом 6 частини першої розділу VIII «Перехідні положення» строків полювання на борсука, що охоплюють березень, адже саме в цей місяць у борсуків триває період розмноження і вигодовування потомства. Крім того, абзац сьомий пункту 6 частини першої розділу VIII «Перехідні положення» передбачає строки полювання на молодняк копитних, здатних до самостійного існування, включно з молодняком лося європейського — виду, занесеного до Червоної книги України. Можливість добування молодих особин охоронюваного виду суперечить цілям збереження його популяції, принципам сталого використання природних ресурсів та задекларованій меті збереження біорізноманіття.

Окреме занепокоєння викликає те, що законопроект визначає строки полювання на бабака степового, попри занесення цього виду до Червоної книги України у 2021 році. Значна частина його життєздатних популяцій або загинула, або знаходилась чи досі знаходиться у зонах бойових дій (Харківська, Луганська, Донецька та Запорізька області).

4. Дозвіл на відстріл безпритульних собак. Законопроект впроваджує категорії «небажані для мисливського господарства тварини», куди увійшли і безпородні собаки.

До цієї категорії законопроект відносить, зокрема, аборигенні види української фауни — вовка, лисицю, сіру ворону, сороку та сойку. Кожен із цих видів займає власну екологічну нішу, бере участь у трофічних та інших зв'язках й сприяє підтриманню природної рівноваги екосистем.

Частина друга статті 32 передбачає різний підхід до собак, виявлених без нагляду в мисливських угіддях: породистих пропонується відловлювати, тоді як безпородних — добувати в порядку регулювання чисельності.

Такий поділ встановлює необґрунтовану диференціацію правового режиму поводження з домашніми тваринами залежно від їх породності. До всіх домашніх тварин, незалежно від породи, має застосовуватися єдиний гуманний підхід — безпечний відлов, ідентифікація та передача відповідним службам або власникам.

5. Можливість передачі об'єктів природно-заповідного фонду до складу мисливських угідь. Частина друга статті 10 передбачає можливість включення територій та об'єктів природно-заповідного фонду до складу мисливських угідь, якщо положення про відповідний об'єкт прямо не забороняє ведення мисливського господарства.

Проблемним є закладений законопроектом підхід, за якого відсутність прямої заборони в положенні про конкретний об'єкт ПЗФ фактично сприймається як достатня підстава для включення території до мисливських угідь.

6. Перекладання наслідків неналежного ведення мисливського господарства на державу. Мисливці можуть отримувати економічну вигоду від використання мисливських ресурсів, тоді як відновлення популяцій, стан яких погіршився внаслідок неефективного управління, оплачуватиметься коштом платників податків.

Стаття 20 передбачає, що оцінювання природоохоронного статусу популяцій здійснюватимуть територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства та сталого використання мисливських тварин не рідше ніж раз на шість років. У разі визначення статусу як незадовільного або критичного заходи з відновлення популяцій пропонується фінансувати з державного бюджету.

7. Конфлікт інтересів. Запропонована законопроектом модель, за якої користувач мисливських угідь одночасно отримує економічну вигоду від полювання та розраховує кількість тварин, доступних до вилучення, створює конфлікт інтересів.

8. Євроінтеграція є лише декларативною. У пояснювальній записці законопроект №15431 подається як крок до гармонізації українського законодавства з природоохоронним правом Європейського Союзу. Водночас запропонований документ не містить належного обґрунтування такої відповідності: у ньому відсутні перелік актів ЄС, положення яких імплементуються, постатейна таблиця відповідності та пояснення, яким чином конкретні норми забезпечують виконання європейських вимог щодо охорони видів і природних оселищ, строків та способів полювання, допустимих винятків, наукового контролю й оцінювання впливу на довкілля.

Визначення «сталого використання мисливських тварин» у статті 1 загалом відтворює підхід Конвенції про біологічне різноманіття, відповідно до якого використання природних ресурсів не повинно призводити до довгострокового скорочення біорізноманіття.

Однак сталість мисливського господарства не може оцінюватися лише за спроможністю підтримувати певну чисельність окремих видів для регулярного добування. Штучне збільшення чисельності мисливських тварин шляхом інтенсивної підгодівлі, розведення або скорочення популяцій місцевих хижаків може забезпечувати господарський результат, але водночас негативно впливати на генетичну структуру популяцій, міжвидові зв'язки та природне функціонування екосистем.

Соціальні, культурні й економічні інтереси, пов'язані з полюванням, можуть враховуватися лише в межах природоохоронних обмежень. Вони не можуть бути підставою для послаблення міжнародних зобов'язань України або збільшення обсягів добування всупереч природоохоронному статусу видів.

Для належного євроінтеграційного обґрунтування законопроект необхідно співвіднести щонайменше з:

- Пташиною директивою 2009/147/ЄС;
- Оселищною директивою 92/43/ЄЕС;
- Регламентом ЄС №1143/2014 про інвазійні чужорідні види;
- Директивою 2001/42/ЄС про стратегічну екологічну оцінку;
- правилами ЄС щодо торгівлі видами дикої фауни та флори.

Пташина директива вимагає загальної охорони диких птахів і забороняє полювання під час розмноження, вирощування потомства та повернення мігруючих видів до місць гніздування. Винятки можуть застосовуватися лише за чітко визначених умов, за відсутності іншого задовільного рішення та під контролем компетентного органу.

Оселищна директива виходить із необхідності підтримання або відновлення сприятливого природоохоронного статусу видів і оселищ. Цей критерій не тотожний оптимальній чисельності для мисливського господарства. Вид може бути достатньо чисельним для господарського використання на окремій території, але не мати довгостроково життєздатної популяції в межах природного ареалу.

9. Розвиток мисливського туризму. Коли держава робить ставку на мисливський туризм, виникає прямий економічний інтерес у тому, щоб продавати якомога більше полювань, трофеїв і дозволів. У такій моделі дика тварина перестає сприйматися як частина екосистеми й перетворюється на комерційний ресурс або елемент туристичної послуги.

Особливо небезпечно поєднувати цю модель із технологічними засобами пошуку та переслідування тварин. Дрон дозволяє обстежувати значні території з повітря, тепловізор знаходить тварину в темряві або густій рослинності, а електронний манок використовує її природні інстинкти — наприклад, реакцію на голос партнера, дитинчати чи потенційної здобичі.

Тобто тварину позбавляють практично всіх природних механізмів захисту.

Загальний висновок

UAnimals вважає, що законопроект №15431 має бути відкликаний ініціаторами законопроекту, зокрема, з огляду на те, що він:

- не забезпечує належного захисту рідкісних, зникаючих і міжнародно охоронюваних видів;
- створює ризик нівелювання сезону тиші й охорони тварин у періоди розмноження;
- передбачає включення до переліку знарядь полювання негуманних, невибіркових і високотехнологічних засобів;
- недостатньо залучає незалежні профільні наукові установи;
- створює ризик конфлікту інтересів у системі планування обсягів добування мисливських тварин;
- перекладає на державний бюджет можливі наслідки неналежного ведення мисливського господарства;
- не передбачає достатніх гарантій для територій природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі та майбутньої мережі Natura 2000;
- не може бути обґрунтовано представлений як комплексна гармонізація з природоохоронним законодавством Європейського Союзу;
- містить недостатньо чіткі, суперечливі та юридично невизначені поняття, що можуть призвести до довільного тлумачення і зловживань.